

**SPOLOČNE
ZLEPŠÍME
KAŽDODENNÝ
ŽIVOT RODÍN
NA SLOVENSKU.**

➤ **Odporúčania Rodičia.sk, ako zavádzať protipandemické opatrenia s ohľadom na životy rodín s deťmi**

Snahou **Rodičia.sk** je upozorňovať na problémy a starosti rodičov na Slovensku a prinášať návrhy riešení. Aj preto združenie požiadalo agentúru ZMUSE o reprezentatívny prieskum medzi obyvateľmi Slovenska na témy súvisiace s pandemiou a jej vplyvom na každodenný život. Prieskum sa uskutočnil 2. – 6. septembra 2020 na vzorke 1020 respondentov formou kvantitatívneho ad-hoc prieskumu. Rodičia, rovnako

ako všetci ostatní respondenti, už teda mali čas v kľude prehodnotiť svoje pocity a skúsenosti z jarnej pandémie a súvisiacich karanténnych opatrení. Mohli si ich navyše zasadiť do kontextu začiatku nového školského roka a s nimi súvisiacimi podmienkami nových opatrení. V čase vyhodnocovania celého prieskumu už potom členovia združenia mali k dispozícii nielen výsledky prieskumu, ale aj čerstvé dojmy

zo začínajúcej “druhej vlny” koronavírusovej pandémie.

Cieľom prvej časti prieskumu bolo zistiť postoj populácie, špeciálne rodičov, k jednotlivým karanténnym opatreniam. Na základe skúsenosti z jari 2020 sa mali rodičia vyjadriť, ako druhá vlna pandémie ovplyvní fungovanie ich rodín. **Druhá časť prieskumu sa zamerala na jednotlivé aspekty online/ dištančného vzdelávania.**

PROTIPANDEMICKÉ OPATRENIA A ICH VPLYV NA ŽIVOT RODIČOV A ICH DEŤÍ

Všeobecne treba zdôrazniť, že karanténne opatrenia trvajúce od marca do júna mali zásadný vplyv na fungovanie rodín s deťmi na Slovensku. Boli neočakávané a od základov zmenili denný režim rodičov aj ich detí spôsobom, ktorý mnohí nikdy nezažili ani

na krátke obdobie. Strach zo samotnej nákazy vírusom korona sprevádzal enormný stres, spôsobený uzavretím rodín do domácností, kde musel súbežne prebiehať pracovný, vzdelávací aj rodinný život. Pre väčšinu domácností to znamenalo stratu

súkromia jej členov a celý deň sa zmenil na koordináciu plnenia ich jednotlivých úloh, ktoré však bolo často nemožné kombinovať. Pre rodičov samoziviteľov, alebo rodičov so znevýhodnenými deťmi boli tieto úlohy často nad ich fyzické a psychické možnosti.

S odstupom času a čeliac nástupu tzv. druhej vlny pandémie hodnotili rodičia vplyv opatrení vlády na ich životy nasledovne:

Opatrenia, ktoré majú chrániť zdravie obyvateľov by nemali narušiť chod ekonomiky natoľko, že by to ohrozilo ich zamestnanie a teda aj príjem, na ktorom je život ich domácností závislý.

Zatvorenie škôl a škôlok dramaticky narúša fungovanie rodín s deťmi. Nabúrava to ich schopnosť plniť si pracovné povinnosti, kladie to na nich úplne nové nároky vyžadujúce čas a energiu, a veľmi znepokojujúco na nich pôsobí vedomie, že tým trpí vzdelávanie aj psychika ich detí.

Kým pri deťoch v predškolskom veku a na 1. stupni ZŠ zavretie školských zariadení znamenalo stratu tak dôležitej socializácie a de facto uzavretie rodiny do domácej karantény, u starších detí sa vo väčšej miere objavovala aj obava rodičov o ich vzdelávanie, stratu návykov, či produktívne trávenie času.

Pre rodičov je potreba pracovať a potreba vzdelávania sa a socializácie ich detí podstatnejšia ako obava z nákazy nebezpečným vírusom.

Rodičia nevnímajú očkovanie ako aktuálne riešenie situácie a preto sú ochotní rešpektovať prísne hygienické opatrenia chrániace zdravie.

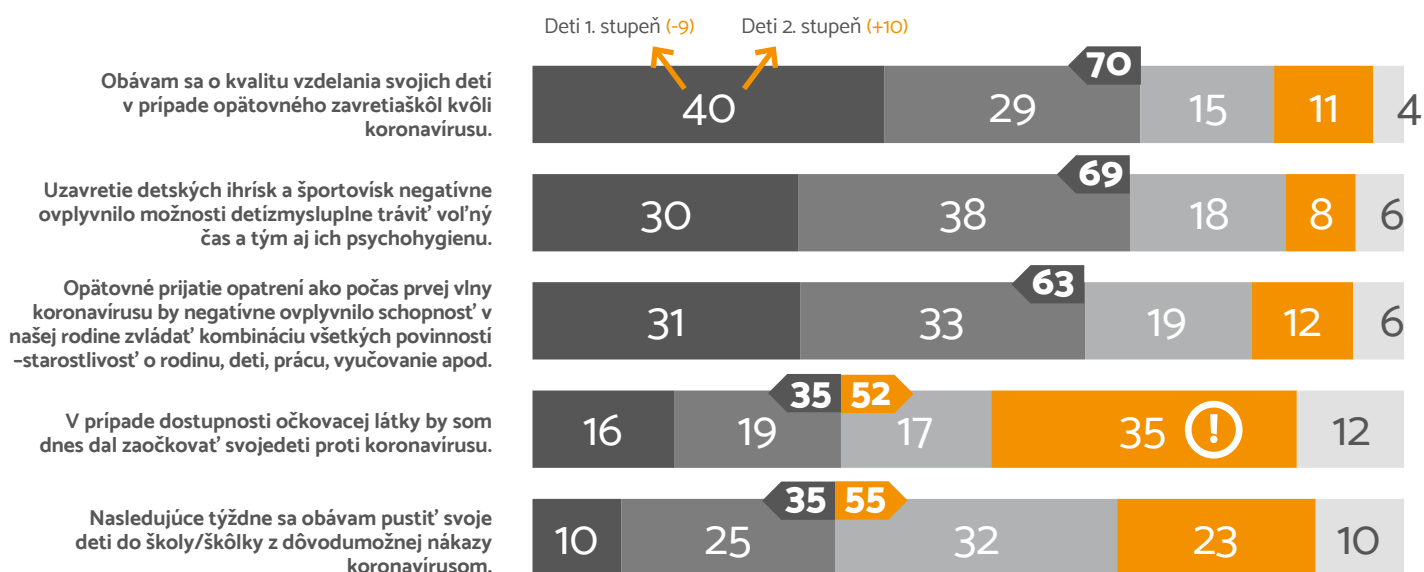
Rodičia potrebujú, aby mali ich deti priestor pre socializáciu a základnú psychohygienu. Zvlášť v prípade zatvorenia niektorých škôl. Minimálnou požiadavkou sú otvorené a funkčné ihriská a športoviská, ako aj pobyt v prírode.

Tlačová správa k 1. časti prieskumu a súvisiace údaje

GRAF: POSTOJE RODÍN S DEŤMI K VYBRANÝM ASPEKTOM KARANTÉNY

Do akej miery súhlasíte s výrokom ... ?

ODPORÚČANIA RODIČOV OHĽADOM APLIKÁCIE PROTIEPIDEMICKÝCH OPATRENÍ

Všeobecne treba zdôrazniť, že karanténne opatrenia trvajúce od marca do júna mali zásadný vplyv na fungovanie rodín s deťmi na Slovensku. Boli neočakávané a od základov zmenili denný režim rodičov aj ich detí spôsobom, ktorý mnohí nikdy nezažili ani

na krátke obdobie. Strach zo samotnej nákazy vírusom korona sprevádzal enormný stres, spôsobený uzavretím rodín do domácností, kde musel súbežne prebiehať pracovný, vzdelávací aj rodinný život. Pre väčšinu domácností to znamenalo stratu

súkromia jej členov a celý deň sa zmenil na koordináciu plnenia ich jednotlivých úloh, ktoré však bolo často nemožné kombinovať. Pre rodičov samoživiteľov, alebo rodičov so znevýhodnenými deťmi boli tieto úlohy často nad ich fyzické a psychické možnosti.

1/

Predchádzajme chaosu v opatreniach!

Rodičia potrebujú prehl'adné, pochopiteľné a predvídateľné podmienky pre svoje fungovanie. Návrhy karanténnych opatrení je potrebné konzultovať v čo najväčšej možnej miere so zástupcami všetkých skupín spoločnosti, vrátane rodičov, aby boli eliminované prípadné nežiaduce dopady. Opatrenia je nevyhnutné komunikovať v predstihu a nemeniť ich príliš často. Rodiny nemôžu meniť spôsob svojho fungovania každý deň. Sú rodičmi, zamestnancami, podnikateľmi, často stoja v prvej línii boja s pandemiou.

2/

Obmedzujeme ekonomiku citlivo a len v nevyhnutnom rozsahu!

Obmedzovať ekonomiku a chod firiem len v nevyhnutnom rozsahu a podľa možností regionálne/lokálne. Pri zavádzaní pandemických opatrení žiadame vychádzať z [dostupných dát a reflektovať regionálne špecifiká](#), aby bol minimalizovaný vplyv na miestnu ekonomiku a s ňou aj zamestnanosť, a teda príjmy rodín. Pri širokých/plošných obmedzeniach je potrebné riešiť okamžitú kompenzáciu spôsobom, ktorý umožňuje dostupnosť prostriedkov pre rodiny s deťmi čo najskôr. Špeciálnu pozornosť je potrebné venovať rodinám vychovávajúcim znevýhodnené deti, či rodičom samoživiteľom.

3/

Školy pre školopovinné deti zatvárame ako posledné!

Plošnému zatváraniu škôl je potrebné sa vyhnúť a umožniť vzdelávaciemu systému fungovať v zmysle [COVID - Školský semafor](#). Fungovanie škôlok a prezenčného vyučovania pre deti počas povinnej školskej dochádzky (do 16.r.) musí byť pre krajinu prioritou a samostatným cieľom - [vid' stanovisko WHO Europe a príklady vyspelých krajín sveta](#). V prípade zhoršenia epidemiologickej situácie na lokálnej, či regionálnej úrovni treba hľadať riešenia v úprave fungovania vzdelávacieho procesu a zavádzaní lokálnych opatrení, nie školy zatvárať (redukcia vyučovacích hodín, zvýšenie času stráveného vonku, pravidelné testovania a pod.). Udržiavanie škôl v prevádzke zníži tlak na dištančné vzdelávanie, na ktoré nie sme v SR pripravení - vid' prieskum. Špeciálnu pozornosť je potrebné venovať deťom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP), pre ktoré sú akékoľvek zásahy do fungovania extrémne náročné.

4/

Pohyb a socializácia je pre zdravie detí kľúčová!

Šport, umenie a iné mimoškolské aktivity detí a mládeže musia mať prioritu ako samotné vzdelávanie. Ihriská a športoviská, základné umelecké školy, musia zostať dostupné, pokiaľ sú schopné uplatňovať všeobecné hygienické opatrenia stanovené Úradom verejného zdravotníctva (R-O-R). Odporúčame stanoviť samostatné pravidlá pre realizáciu športových aktivít detí a mládeže v telocvičniach a vonku. Za maximálnu relevantnú hranicu obmedzení v tejto oblasti považujeme [Opatrenia ÚVZ z 14.10.2020](#).

5/

Zvýšme dôraz na prevenciu!

V komunikácii s verejnosťou venovať omnoho väčšiu pozornosť informáciám o prevencii - okrem [hygienických preventívnych opatrení ÚVZ](#) rodičia potrebujú dôveryhodné a praktické odporúčania smerom k dennému režimu, stravovaniu či psychohygiene pre seba a svoje deti - [vid' odporúčania WHO](#).

ZATVÁRANIE ŠKÔL A PRECHOD NA DIŠTANČNÉ VZDELÁVANIE POČAS PANDÉMIE

Nečakaný prechod na vzdelávanie z domu predstavoval pre rodičov so školopovinnými deťmi jeden z najzásadnejších aspektov karantény. Neboli naň pripravené ani rodiny, ani učitelia, ani školy, ani celý vzdelávací systém. Prebiehal

preto všade v rámci možností, a teda značne odlišne. Rozdielne boli preto aj skúsenosti rodičov, ktorí sa však dodatočne zhodli v tom, že tento systém mal veľa nedostatkov a vzhľadom na možnosti ich odstránenia dúfajú, že k uzatvoreniu škôl a prechodu

na dištančnú formu výučby bude dochádzať čo najmenej. Oslovení rodičia s obavami vnímajú aj skutočnosť, že od jari sa v pripravenosti školského systému na dištančné vzdelávanie nič zásadne nezmenilo.

Hlavné poznatky z prieskumu medzi rodičmi vo vzťahu k dištančnému vzdelávaniu:

Celá spoločnosť vrátane rodičov cíti, že už prvá vlna pandémie významne zasiahla do kvality vzdelávania a nevedia, či predpísané učivo niekedy skutočne dobehnú.

Úmerne veku žiakov stúpajú nároky rodičov na kvalitu vzdelávania online, a teda aj kritickosť na jeho exekúciu zo strany škôl a učiteľov.

Rodičia boli nespokojní takmer so všetkými aspektmi online vzdelávania. Najproblémovejším aspektom vyučovania online bola schopnosť detí udržať si pozornosť a reálne absorbovať učivo, ktoré im bolo prezentované, ale trápil ich aj nedostatok učebných materiálov online, technická vybavenosť na strane vyučujúcich a najmä v prípade stredoškolákov aj kvalita komunikácie zo strany škôl a učiteľov.

Hoci z negatívnych faktorov vplyvajúcich na online vzdelávanie **rodičia vnímajú technické aspekty vyučovania (PC, dostupnosť internetu a objem dát) ako relatívne najmenej významné**, stále je to problém pre takmer polovicu rodín na Slovensku. Otázkou zostáva, prečo tento problém pretrváva a do akej miery naňho rodičia majú/nemajú dosah.

Dve tretiny rodičov by počas karantény mierne alebo aj zásadne okresali objem učiva pre žiakov v zmysle osnov, aby to všetky strany boli schopné zvládnuť.

Efektívnosť rôznych typov výučby na diaľku z pohľadu rodičov nie je možné všeobecne vyhodnotiť, pretože ich skúsenosť bola ovplyvnená mnohými faktormi a líšila sa nielen regionálne, ale zjavne aj v rámci tried jednej školy.

Digitalizácia školstva v SR je evidentne nedostatočná, a okrem technickej stránky nie sú naše školy, učitelia a ani rodičia na tento typ výuky pripravení ani kompetenčne.

Tlačová správa k 2. časti prieskumu a súvisiace údaje

ODPORÚČANIA RODIČOV OHĽADOM ZATVÁRANIA ŠKÔL A VZDELÁVANIA NA DIAĽKU:

1/

Vzdelávanie na diaľku nevie nahradiť školy!

Na národnej aj lokálnej úrovni treba urobiť všetko preto, aby sa školy nezatvárali ([vid' varovanie UNESCO](#)), aj keby to bolo za cenu úprav ich rozvrhu a prísnych hygienických opatrení. Nie je potom potrebné prechádzať plošne na vzdelávanie na diaľku a žiaci sa môžu vzdelávať prezenčne. Hodnota vzdelávania v škole totiž nie je len vo vzdelávaní samotnom, ale plní aj významnú úlohu socializácie detí a umožňuje desiatitisícim pedagógov a ostatným zamestnancom systému školstva pracovať tak, ako boli školení a státisícim rodičov zase plnenie si svojich pracovných povinností. Prechod na diaľkové vzdelávanie (najmä u žiakov ZŠ) znižuje kvalitu vzdelávania a keďže žiaci majú doma veľmi odlišné podmienky na učenie sa, pôsobí aj ako významný diskriminačný faktor, ktorého eliminácia nie je úplne možná a je enormne náročná a nákladná - [vid' výsledky analýzy Inštitútu vzdelávacej politiky Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR](#).

2/

Správne nastavenie diaľkového vzdelávania treba hľadať na lokálnej úrovni!

Ak je prechod na vzdelávanie na diaľku nevyhnutný, zriaďovatelia a školy musia aktívne komunikovať s rodičmi a hľadať také riešenia pre vzdelávanie na diaľku, ktoré zvládajú technicky a kompetenčne všetky strany - škola, učiteľ, žiak aj rodič.

- Pedagógovia by sa mali snažiť reflektovať odlišné sociálne zázemie žiakov a prispôbovať tomu úroveň ich záťaže, ako aj hodnotenie ich práce.
- Množstvo učiva pri vzdelávaní z domu by malo byť v zmysle hore uvedených aspektov adekvátne znížené.
- Je potrebné, aby výučba mala pevne stanovené pravidlá a časové rámce, ktorými sa bude riadiť, aby sa žiaci aj rodičia na to mohli pripraviť.
- Rodičia musia akceptovať svoju mieru zodpovednosti a do procesu sa aktívne zapájať, pretože nie je fyzicky možné, aby učitelia zvládli na diaľku to, čo robia v školách na vyučovaní. Nezabúdajme, že učitelia sú často aj rodičia!

3/

Na dištančné vzdelávanie sa treba dlhodobo a systematicky pripravovať

Štát v spolupráci so samosprávami a zriaďovateľmi musí nájsť mechanizmus, ako zabezpečiť školy a pedagógov na vykonávanie vyučovania na diaľku ako po stránke technickej, tak po stránke kompetenčnej. Podobne ako pri výučbe samotnej, aj tu evidentne platia lokálne špecifiká, ktoré je potrebné brať do úvahy (dostupnosť širokopásmovej konektivity, technická vybavenosť škôl a učiteľov, digitálne kompetencie). Tieto riešenia však musia byť systémové a dlhodobé, pretože technické zariadenia majú veľmi obmedzenú životnosť a schopnosť vzdelávať online vyžaduje špeciálne školenia, a potom neustálu prax. Aká náročná úloha to je, dokazujú aj analýzy na úrovni EÚ, [vid' analytický dokument od European Parliamentary Research Service](#), popisujúci stav naprieč členskými štátmi, či [rámcový návod na zvládnutie pandémie v oblasti vzdelávania od OECD](#).

4/

Myslime na tých najslabších!

Samostatnou výzvou je potom problém žiakov zo znevýhodneného prostredia a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ŠVVP - deti choré, zdravotne oslabené, telesne, zrakovo, sluchovo, mentálne a viacnásobne postihnuté, alebo s poruchou autistického spektra (PAS), deti s odloženou školskou dochádzkou). Dištančná výučba v ich prípade väčšinou nie je možná, a celá tá archa je prenesená na rodičov. Dostupnosť online vzdelávacích pomôcok je pre túto skupinu žiakov ešte naliehavejšia.

5/

Bez moderných technológií a kompetencií to nezvládneme!

Celá spoločnosť musí pochopiť, že schopnosť vyučovať aj na diaľku a využívanie digitálnych technológií sa musí stať bežnou súčasťou vzdelávacieho systému a nemôže byť témou len počas výnimočných situácií. Digitálne technológie musíme využívať nielen počas výnimočných situácií, ale aj ako nástroj na zvýšenie kvality vzdelávania alebo odstránenie existujúcich prekážok v prezenčnej výučbe, vrátane prípadov chronického znevýhodnenia niektorých skupín obyvateľstva. Na prvom mieste však vždy musí byť kvalitný učiteľ a priamy kontakt so žiakmi.

ODPORÚČANIA RODIČOV SMEROM K ZAMESTNÁVATEĽOM

Firmy a zamestnávateľa hrajú veľmi dôležitú úlohu v tom, ako sa rodiny s deťmi dokážu vysporiadať s dôsledkami epidemiologických opatrení. Ako potvrdil aj prieskum, **rodičom nesmierne záleží na istote udržania si práce**, a teda príjmu,

aby mohli živiť svoje rodiny a udržali si tak základný pocit istoty pre seba a svoje deti. V prípade straty zamestnania je aj prípadná kompenzácia zo strany štátu pre rodičov len dočasnou náplast'ou na problémy, ktoré budú musieť riešiť. Naopak, ústretový

prístup zamestnávateľov počas takýchto neštandardných chvíľ je pre rodičov veľkým gestom a v prípade potreby sú vždy pripravení hľadať vzájomne vyhovujúce riešenia.

1/

Zvážte, kým niekoho prepustíte

Firmy a zamestnávateľa by v podobných obdobiach mali brať ohľad na to, že mnohí ich zamestnanci sú rodičmi, a tak **všetky rozhodnutia voči nim majú priamy vplyv na život celých ich rodín**. Sme presvedčení, že prípadné ústretové gesto rodič rád oplátí svojmu zamestnávateľovi prehlbením svojej lojality do budúcnosti. Zároveň odporúčame zamestnávateľom aplikovať rôzne formy štátnej pandemickej pomoci, ktoré obsahujú nástroje na podporu udržania zamestnanosti.

2/

Pripravte v maximálnej možnej miere firmu na prácu na diaľku

Zamestnávateľa musia rešpektovať, že rodičia majú počas karantény deti doma a nie v škole, a teda mali by pre nich **vytvárať podmienky na prácu z domu a umožňovať ju v rozsahu, ktorý obom stranám vyhovuje**. Ťažiť z toho budú na konci dňa obe strany. Zároveň by si mali všetci zamestnávateľa uvedomiť, aké dôležité je udržať školy pre školoponné deti otvorené.

3/

Práca z domu - doprajte rodičom dostatok flexibility

Je potrebné zohľadňovať, že počas karantény sú deti doma a nie v škole, z čoho vyplývajú pre rodičov mnohé povinnosti a aj pri úprimnej snahe **nie je možné podávať také pracovné výkony, ako na pracovisku** či počas bežnej práce z domu. Rodičia vtedy majú minimálne 3 súbežné "pracovné zmeny" - starostlivosť o deti, kompenzácia vzdelávacieho procesu a pracovný úväzok. Pri tých typoch zamestnania, kde je to možné, sa preto odporúča dopriať zamestnancovi viac flexibility v priebehu pracovného týždňa.